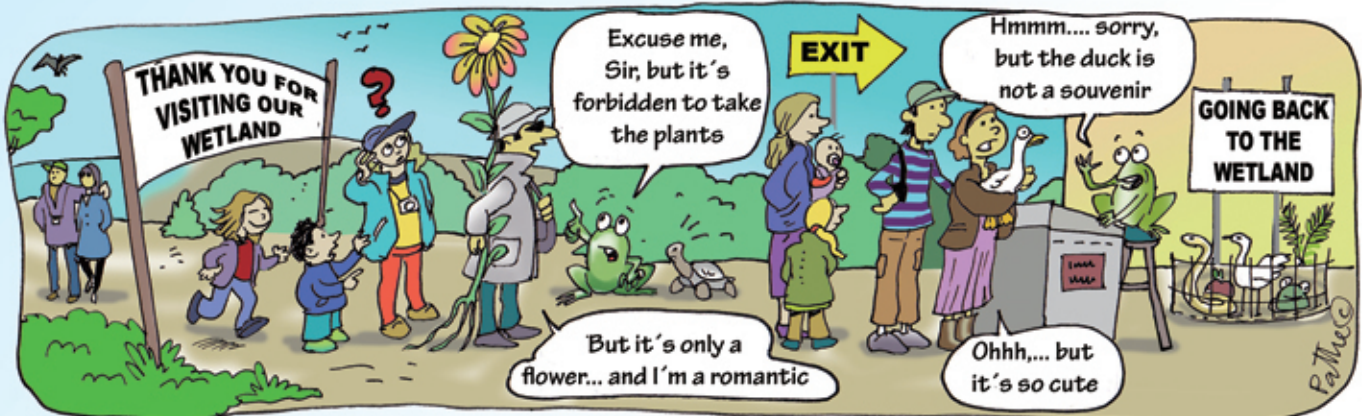

Save Our Wetlands Do It Now!

2 February **WORLD WETLANDS DAY**

Htoo Foundation
our environment • our value • our culture

Organized by
Myanmar Bird & Nature Society
Royal Rose, No(223), Shwe Gon Daing,
Bahon Township, Yangon, Myanmar. Ph: 01-548095.

**WETLAND TOURISM:
A GREAT EXPERIENCE**

Responsible tourism supports wetlands and people

မိကျွန်းမြစ်ဝကျွန်းပတ် ဖြစ်ပေါ်စေရန် Photo by U Tay Za

ဆရာတီ မြစ် Photo by Kyaw Myo Naing

ပျော်တောင် Photo by Kyaw Myo Naing

ကျွန်းတောင်ဆရာတီ Photo by Kyaw Myo Naing

ဇရာတီအမျိုးအစား

ဇရာတီဒေသ (Wetlands) ဆိုသည်မှာ ရွှံ့၊ နံ့မြေ၊ ကန်၊ မြစ်၊ ရေကန်၊ မြက်ခင်း၊ သစ်တော၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ဒီရေတော၊ ကမ်းရိုးတန်း၊ သတ္တုကျောက်တန်း၊ ဆည်၊ လယ်၊ ငါးကန်၊ ဆားကန် စသည့် ဇရာတီဒေသအမျိုးမျိုးပါဝင်ပြီး အသက်ရှင်ရာ ဒေသပင်ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆီးနင်းဖုံးတောင်၊ ပေ ၁၀၀၀၀ ကျော်ဖြင့် သဘာဝဇရာကန်၊ ကျောက်ရေကန်၊ မြစ်၊ မြစ်ကျွန်းအင်း၊ ရေကန်၊ မြောင်း၊ အင်း၊ အိုင်၊ ကန်၊ ဆည်၊ ရာသီအလိုက်ရေဖုံးဒေသ၊ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၊ တောင်မြင့်ပိုင်း ဇရာတီဒေသ စသည့် အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ဇရာတီဒေသအမျိုးအစားများ တည်ရှိနေပါသည်။

ဇရာတီဒေသ
ပဋိပျဉ် -
ဇရာပဋိပျဉ်
ဇရာပဋိပျဉ် -
သက်ရှိဇရာပဋိပျဉ်

ရန်ကင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ အမည်ရင်းမှာ နိုင်ငံတကာ ရေပျော်ငှက်နေရင်းဒေသအဖြစ် အရေးပါသည့် ဇရာတီဒေသများဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု (Convention on Wetland of International Importance especially as Waterfowl Habitat) ဖြစ်ပါသည်။ ရန်ကင်းတိုင်းဒေသကြီးသည် ဇရာတီဒေသများအားလုံး ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် နည်းလမ်းမှန်အသုံးပြုရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံအဆင့်လှုပ်ရှားမှုနှင့် နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရေလှောင်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးမှုပြုပြင်ရေးအစီအစဉ် ချုပ်ချယ်ခြင်း ဖြည့်ဆည်းကူညီပေးလျှောက်ရှိသည်။ ရန်ကင်းတိုင်းဒေသကြီးသည် ၂၀၁၀ ခုနှစ်ထိ ၁၆၀ နိုင်ငံဖြစ်ပြီး၊ ရန်ကင်းတိုင်းဒေသ ၁၉၆၈ နေရာ၊ ဧရိယာ ၁၉၀,၇၂၉.၅၄၄ ဟက်တာကို သတ်မှတ်ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်နေပါသည်။ သစ်တောသစ်စိုက်ပျိုးရေး ဇရာတီဒေသကောင်းမွန်မည်။ ဇရာတီဒေသ ကောင်းမွန် ရေကြည်၊ ရေသန့် ရရှိသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ကြီး ရေဝင်ကောင်းမွန် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၊ သစ်တော၊ သစ်ပင်ထိန်းသိမ်းစိုက်ပျိုးရေး လိုသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသ၊ သစ်ပင်ပျက်စီးပိတ် ဖြစ်ပျက်စီးကာ ရေကြီး၊ ရေလှံ့နှင့် အခြားဆိုးကျွမ်းများ ဖြစ်ပေါ်သည်။

ကမ္ဘာ့ဇရာတီဒေသများနေ့ (World Wetlands Day-WWD)
ကမ္ဘာ့ဇရာတီဒေသများနေ့ (World Wetlands Day-WWD) သည် နှစ်စဉ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂ ရက်နေ့ သတ်မှတ်ထားပါသည်။ အီရန်နိုင်ငံ ကက်စီရမ်ပင်လယ်ကမ်းခြေရှိ ရန်ကင်းမြို့ ၁၉၇၀ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်သည့် ဇရာတီဒေသဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းအား အတည်ပြုသည့်အထိမ်းအမှတ်ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှစ၍ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရ မဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူထုလူတန်းစားအသီးသီးမှ အဖွဲ့အစည်းတို့သည် ဇရာတီဒေသ တန်ဖိုးနှင့် အကျိုးကျေးဇူး ဆိုင်ရာ လူထုအသိပညာပေး တိုးမြှင့်ရေးအတွက် ရည်ရွယ်သည့် လှုပ်ရှားမှုအား အခွင့်အရေးရယူကာ ရန်ကင်းတိုင်းဒေသကြီးတွင် အဓိက ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဇရာတီဒေသများ၏ တန်ဖိုးနှင့် အကျိုးကျေးဇူးကို ကမ္ဘာ့ပြည်သူတွေအကြား နည်းလမ်းသစ်တစ်ခု ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်စေရန်ပင်ဖြစ် သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ကမ္ဘာ့ဇရာတီဒေသများနေ့ ဆောင်ပုဒ်သည် ဇရာတီဒေသများနှင့် ခရီးသွားလုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး ရိုးမ၊ နီးယားနိုင်ငံ၊ ဘုရားရှင်တို့ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ကျင်းပမည့် ၁၁ ကြိမ်မြောက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အစည်းအဝေး၌ ဇရာတီဒေသများတွင် ခရီးသွားနှင့် အပန်းဖြေခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဇရာတီဒေသ ရေလှောင်တည်တံ့ရေးကို အဓိက ထားဆွေးနွေးကြမည်ဖြစ်သည်။

စပါးနှင့် ဇရာတီဒေသ
ဆန်ကို နိုင်ငံပေါင်း ၁၁၃ နိုင်ငံတွင် စိုက်ပျိုးလုပ်ငန်း ၉၀% သည် ဇရာတီဒေသတွင် စိုက်ပျိုးခြင်းဖြစ်ပြီး ဤစိုက်ပျိုးခြင်းသည် ငါး၊ ပုစွန်၊ ဓမ္မာတွားသွားသတ္တဝါများနှင့် ဇရာတီဒေသပတ်ဝန်းကျင်ဒေသများဖြစ်သည်။ အဆိုပါ သက်ရှိများသည် စပါးစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းရှိနေသမျှ ဒေသတွင်းရိက္ခာကို ထောက်ပံ့ပေးသည်။ စပါးစိုက်လယ်မြေတွင် ရှိနေသော တိရစ္ဆာန်မျိုးစိတ် ၈၀% ကျော်သည် အစာနှင့် ဆေးအတွက် အထောက်အကူပြုသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆန်ပေါင်းရိက္ခာနှင့် လယ်မြေအတွင်း စီမံအုပ်ချုပ်မှု၊ မျိုးကွဲများ အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းစေရန်နှင့် ဇရာတီဒေသများကို ထာဝရစည်တည်ရှိစေရေး ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုလိုအပ်သည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ဇရာတီဒေသ
ဇရာတီဒေသများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကို ခံနိုင်စွမ်းမရှိပေ။ ဇရာတီဒေသ ပျက်စီးခြင်းသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေသည်။ ဇရာတီဒေသကို ကောင်းမွန်စီမံအုပ်ချုပ်နိုင်လျှင် ဇရာတီဒေသပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ငှက်၊ စီမံအုပ်ချုပ်မှုကွဲများသည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းကို လျော့ပါးစေနိုင်ပြီး ရေနှင့်အစာ ဖူလုံမှု အကြပ်အတည်းကို တစ်နည်းတစ်လမ်းအားဖြင့် ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

'ဇရာတီဒေသ သန့်ရှင်းသန့်စွမ်းမှ လူ့ဘဝ ကျန်းမာမည်။'

ဇရာတီဒေသများ ထိန်းသိမ်းရေး နည်းလမ်းများ
ဇရာတီဒေသ ပျက်စီးခြင်းနှင့် အရည်အသွေးကျခြင်းမှ တဆင့်တက်၍ စီမံအုပ်ချုပ်မှု ပျက်စီးခြင်း တို့ကို အဓိကကိုင်တွယ်နိုင်ရန် အောက်ပါအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။
၁။ ကျွန်ုပ်တို့ ဇရာတီဒေသကို ပကတိအတိုင်း အခြေအနေကောင်းအောင် ထိန်းသိမ်းထားရန်၊
၂။ ဇရာတီဒေသ ပတ်ဝန်းကျင် သစ်တောသစ်ပင် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ စီမံဆောင်ရွက်ရန်၊
၃။ ဇရာတီဒေသများ ပျက်စီးခြင်းနှင့် အရည်အသွေးကျခြင်း (နေရင်းဒေသပျက်စီးခြင်း၊ ညစ်ညမ်းခြင်း၊ ရေအလွန်အကျွံထုတ်ယူခြင်း၊ ရေထွက်ပစ္စည်း လွန်ကဲစွာ ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်း) အဓိကအချက်များအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ပေးရန်၊ အားထုတ်ရန်၊
၄။ ဇရာတီဒေသမှ သားငါးနှင့် အပင်များ ရေလှည့်တည်တံ့သော ထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှု ဖန်တီးသုံးစွဲရန်၊
၅။ အခြေအနေကောင်းမွန်သော ဇရာတီဒေသသည် အရည်အသွေးကျဆင်းသော ဇရာတီဒေသထက် ခံနိုင်စွမ်းရှိသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဇရာတီဒေသ မျိုးစိတ်များနှင့် ဂေဟစနစ်အပေါ် ကျရောက်သည့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်း ထိခိုက်မှုများ ချက်ချင်းကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်။

ဇရာတီဒေသသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကုန်ထုတ်စွမ်းအား အကောင်းဆုံးပတ်ဝန်းကျင် ဖြစ်သည် သာမက ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ တိုးပွားလာသော လူဦးရေနှင့် ငှက်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်နေသော ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုအား ထောက်ပံ့ရာတွင် မရှိမဖြစ် လိုအပ်နေပါသည်။ ဇရာတီဒေသသည် ငါးနှင့် ရေပျော်ငှက်များ အပါအဝင် သတ္တဝါများ ပေါက်ပွားကြီးပြင်းရာ နေရာဖြစ်သည်။ စီးပွားဖြစ် သားငါးကုတ်သည် ဇရာတီဒေသကို အမှီပြုနေပါသည်။ ဇရာတီဒေသသည် ကမ္ဘာ့မြေပြင်၏ ၆% ရှိသည်။ လူတို့ဘဝရင်းသန်ရေးမှ ယဉ်ကျေးမှုအမွေဆက်ခံမှု တိုးတက်သည် အထိ ကျွန်ုပ်တို့အား အကြောင်းတရားများဖြင့် အရေးပါနေပါသည်။ ကမ္ဘာတွင် ရေငှက်မျိုးစိတ် ၅၀၀၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၈၀ ဖြစ်ပြီး၊ ရေငှက်များသည် ငှက်အားလုံးတွင် ပို၍ အမြှေးခြောက်စံရပြီး လွန်ခဲ့သော နှစ်နှစ်ဆယ်အတွင်း လျင်မြန်စွာ ပျက်စီးနေပါသည်။ ရေချိုကျွန်းစားသည် သတ္တဝါ ၃၈% သည် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း အမြှေးခြောက်စံနေရပါသည်။ ဇရာတီဒေသတွင် ကျက်စားသည့် နို့တိုက်သတ္တဝါများသည် ကုန်းပေါ်ကျက်စားသည့် နို့တိုက်သတ္တဝါများနှင့် ရေငှက်များထက် ပို၍ အမြှေးခြောက်စံနေရပါသည်။ ကမ္ဘာ့ရေချိုကျွန်းနေရေဒေသတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ၄၂% သည် အကောင်းဆုံးရေကူးဆင်းနေပါသည်။ ရေချိုလိပ်မျိုးစိတ် ၉၀၀၊ ၇၀% သည် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း အမြှေးခြောက်စံရပါသည်။ ပင်လယ်လိပ် ၇ မျိုးတွင် ၆ မျိုးသည် မျိုးတုန်းပျက်ကွယ်ရန် အမြှေးခြောက်စံမျိုးစိတ်စာရင်းတွင် ပါဝင်သည်။ မိကျွန်း ၄၃% သည် အမြှေးခြောက်စံနေရပါသည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်အချက်အလက်အရ မျိုးစိတ် ၅ ခုတွင် ၃ ခုသည် အမြှေးခြောက်စံနေရသဖြင့် ၆၀% ဖြစ်သည်။ သတ္တုကျောက်တန်း တည်ဆောက်သည့် မျိုးစိတ် ၂၇% သည် အမြှေးခြောက်စံနေရပါသည်။

ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ရေအားလုံးတွင် ရေသန့်သည် ၂.၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်ပြီး ဆီးနင်း ၂.၀ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်အောက် ဝမ်းရေနုနု၊ ကန်ရေ မြစ်ရေ ၀.၀၁၁ ရာခိုင်နှုန်းတို့ပါဝင်သည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ညစ်ညမ်းမှုပိုမိုသော ရေသန့်သည် ၀.၀၀၃ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိပါသည်။ ဆန်ပေါင်းသည် ဇရာတီဒေသတွင်သာ စိုက်ပျိုးရသင့်သလိုပါ။ ဇရာတီဒေသပတ်ဝန်းကျင် ဆန်ပေါင်းစိုက်နိုင်၊ ဆန်ပေါင်းရိက္ခာပရိယာဇ် စားသုံးသည့် လူအများရိက္ခာအခက်အခဲနှင့် ရင်ဆိုင်ရမည်။

'ဇရာတီဒေသ တစ်ပုဒ်'